

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2

ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΕΙΣ ΠΕΔΙΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ούσιαστική όλοκλήρωσις ένδος πεδίου Δυνάμεων σημαίνει τὴν δημιουργία μιᾶς νέας Κρατικῆς Ὀντότητος· ἀλλως πρόκειται ἀπλῶς γιὰ Συνθῆκες συνεργασίας μεταξὺ Κρατῶν μὲ ίσχυρότερους ἢ χαλαρώτερους ὅρους. Οἱ Συνθῆκες ίσχύουν ἔως ὅτου καταγγελθοῦν ἢ de facto ἀκυρωθοῦν ἢ μεταβληθοῦν δυναμικά: εἶναι συμβάσεις μεταξὺ αὐθυποστάτων ὀντοτήτων ποὺ διαρκοῦν ὅσο ἐξυπηρετοῦνται συγκεκριμένα συμφέροντα τῶν συμβαλλομένων καὶ οἱ σχετικές των δυνάμεις ἔξακολουθοῦν νὰ ἀποτυποῦνται ἀπαραμόρφωτα στοὺς ὅρους τῶν Συνθηκῶν. Ἀντιθέτως πραγματική Ὄλοκλήρωσις συνεπάγεται τὴν γέννησι μιᾶς νέας δργανικῆς ἐνότητος, ένδος ἀτόμου δράσεως στὸ ιστορικὸ πεδίο.

Οἱ μορφὲς τῆς κρατικῆς όλοκληρώσεως ποικίλουν, ἀλλὰ πάντως Κράτος ὑφίσταται ἀφ' ἣς στιγμῆς ὑπάρχει ἔνιαία πολιτικὴ κυριαρχία ἐκτεινομένη ἐπὶ ὡρισμένης ἔδαφικῆς ἐκτάσεως. Ὁ ἀνθρωπογεωγραφικὸς χῶρος τότε δλοκληροῦται πολιτικὰ εἰς μία ὀντότητα ἢ δποία δρᾶ ἄμεσα ἐντὸς τῆς ιστορίας καὶ τὴν συναπαρτίζει κατὰ μέρος. Ἡ ἀνθρώπινη κοινωνία καὶ ὁ φυσικὸς χῶρος λειτουργίας της ἀποκτοῦν δομὴ ἔξουσίας: διαρθρώνονται πολιτικὰ καὶ ἀποτελοῦν πολιτικὴ ἐνότητα. (Τὸ ἔδαφος τότε γίνεται ἐπικράτεια). Αὕτῃ ἡ ἐνότης, τὸ Κράτος, εἶναι ποὺ προσεχῶς ἐνεργεῖ ιστορικὰ ὡς συλλογικὸ δλοκλήρωμα ἀνθρώπων

καὶ ἐδαφῶν. Βεβαίως ἡ Κρατικὴ δρᾶσις εἶναι σὰν τὴν ἀτομικὴν ἀνθρώπινη: πρόκειται γιὰ τὴν ἄμεση ἐνέργεια πρὸς πρόκλησι ἀποτελέσματος. Κυριώτερες δραστικὲς αἰτίες εἰς ἀμφότερες τὶς παράλληλες περιπτώσεις εἶναι ὅμως στὴν πραγματικότητα οἱ συστατικοὶ παράγοντες τῆς ταυτότητος τοῦ ὑποκειμένου τῆς δράσεως, ἀτόμου ἢ Κράτους. Θρησκευτικὲς καὶ πολιτιστικὲς αἰτίες δροῦν διὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν Κρατῶν, κοινωνικὲς ἴδεες, ἥθικὲς καὶ αἰσθητικὲς ἀξίες, ἐθνολογικὲς συστάσεις κ.λπ.

Τὸ Κράτος δὲν εἶναι ἀφηρημένη ἐπίνοια, ἀλλὰ ζῶσα πραγματικότης. Συνθέτει ἔδαφος καὶ λαό, κοινωνικὴ ὁργάνωσι καὶ συγκεκριμένη πολιτειακὴ μορφή, εἰς μία ὁργανικὴ ἔνωσι τῆς ὅποιας ἢ ὅλότης ὑπερβαίνει τὴν ἀπλῆ πρόσθεσι τῶν μερῶν της. Τὸ αὐτὸ Κράτος συχνὰ παραμένει παρὰ τὴν ἀλλαγὴ συνόρων, τὴν μετακίνησι πληθυσμῶν, κοινωνικὲς ἀναδιαρθρώσεις ἢ πολιτειακὲς μεταβολές, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσι ὅτι τέτοιες ἀλλοιώσεις δὲν συμπορεύονται οὔτε φθάνουν τὶς ριζικὲς μεταμορφώσεις. Ἡ Πολωνία π.χ. διαμελιζομένη πάλιν καὶ πάλιν, κολοβουμένη καὶ ἐπανασυνισταμένη, ἀποτελεῖ τὴν αὐτὴν ιστορικοπολιτικὴν ὄντότητα καὶ κρατικὴν ὑπόστασι: ἀλλὰ διατηρεῖται ἡ ἐθνολογικὴ καὶ πολιτιστικὴ ταυτότητας τοῦ πληθυσμοῦ, ἐνῷ οἱ ἐδαφικὲς μεταπτώσεις παλινδρομοῦν στὸν αὐτὸν εύρυτερο χῶρο. Ἀντιθέτως, οἱ (ἡμίσεις) Φωκαεῖς ποὺ ἐγκατέλειφαν τὴν πατρίδα των στὴν Ἰωνία κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Περσικῆς ἀπειλῆς καὶ μετώκησαν στὴν ἀποικία των τῆς Κορσικῆς ('Αλαλία) καὶ κατόπιν στὴν Ἐλέα τῆς Λευκανίας, δὲν ἐσυνέχισαν ἐκεῖ τὸ κράτος τῆς Μικρασιατικῆς πόλεως, παρ' ὅλο ποὺ ἐπρόκειτο γιὰ τὸν ἴδιο λαὸ μὲ τὸν αὐτὸν τρόπο ζωῆς. Τὸ Κράτος χρειάζεται φυσικὴ ὑπόστασι (διπλῆ: γεωγραφικὴ καὶ ἀνθρώπινη). Κυβέρνησις διαφεύγουσα ἀπὸ τὴν χώρα (κατόπιν π.χ. ξένης εἰσβολῆς) δὲν ἀποτελεῖ τὴν συνέχεια τοῦ Κράτους τῆς χώρας αὐτῆς, εἰ μὴ μόνον σύμφωνα μὲ ἔνα νομικὸ πλάσμα τὸ ὅποιο μπορεῖ νὰ δικαιωθῇ ἐν μέρει ἐκ τῶν ὑστέρων εἰς τὴν περίπτωσι ἀντιθέτου νίκης καὶ ἐπανελεύσεως διαδόχου Κυβερνήσεως τῆς ἀπομακρυνθείσης εἰς τὴν ἀρχικὴ ἐπικράτεια. (Κατ' οὓσιαν ἡ ἐπιτόπιος Κυβέρνησις συνεχίζει καὶ τὴν νομιμότητα ἀκόμη τοῦ Κράτους, ἀφοῦ οἱ πράξεις τῆς παραμένουν ἐν γένει ἰσχυρὲς καὶ μετὰ τὴν τυχὸν ἄρσι τῆς ἐπιβεβλημένης καταστάσεως καὶ ἀποκατάστασι τοῦ προτέρου καθεστῶτος).

Τὸ Κράτος προϋποθέτει:

- 1) ἔνα ἐδαφικὸ χῶρο, μία ἐπικράτεια·
- 2) ἔνα πολιτικοθρησκευτικὸ χαρακτῆρα θεωρητικὸ καὶ πρακτικό (ὑψηλὸ πολιτισμὸ καὶ τρόπο ζωῆς), μία ἴδεολογία (πολιτιστικὴ καὶ, ιδίως, ἀξιολογική) εἰς τὴν ὁποίαν ἐστιάζεται·
- 3) ἔνα ἀνθρώπινο πληθυσμό, τοὺς κατοίκους τοῦ χώρου καὶ πολίτες τῆς πολιτείας, ἔναν λαό, μὲ δεδομένη ἐθνικὴ σύστασι καὶ ιστορία.

Τὸ Κράτος προϋποθέτει ἐπίσης συνέχουσα κοινωνικὴ ὀργάνωσι, οἰκονομικὴ δραστηριότητα (χυρίως δευτερογενῆ καὶ τριτογενῆ), πολιτειακὴ συγχρότησι καὶ πολιτικὲς ροπές. Ἡ προϋπόθεσις αὐτὴ εἶναι ἐξ ίσου ἀναγκαία γιὰ τὴν ὑπαρξὶ Κράτους ὅσο οἱ ἄλλες· κράτος δὲν ὑφίσταται ὑπὸ τὴν πλήρη του ἔννοια χωρὶς ὥρισμένη διάρθρωσι κοινωνικοῦ ἔργου, χωρὶς οἰκονομία, πολιτειακὴ δομὴ ἐξουσίας καὶ συγκεκριμένες πολιτικὲς ἐπιλογές. Ἀλλὰ ἡ εἰδικὴ κατὰ περίπτωσι μορφὴ τῆς τελευταίας προϋποθέσεως δὲν εἶναι συστατικὴ τῆς διαχρονικῆς ίδιότητος ἐνὸς κράτους: ἡ εἰδικὴ αὐτὴ μορφὴ μπορεῖ νὰ ποικίλῃ εὐρέως χωρὶς νὰ ἐπηρεάζεται ἡ κρατικὴ ταυτότης, ἀν καὶ τὸ φάσμα μεταβολῆς ὑπακούει κατὰ βάθος σὲ νομοτέλεια ποὺ προσδιορίζει ἡ ίδιαίτερη πλήρωσις τῶν τριῶν πρώτων προϋποθέσεων. Βεβαίως (α) ἡ κοινωνικοοικονομικοπολιτικὴ μορφὴ μπορεῖ νὰ ἀντιρρέπῃ πρὸς τὴν φυσικὴ διάρθρωσι καὶ λειτουργικότητα τῆς ἀνθρωπίνης συμβιώσεως ὅπως ἡ φυσικότης αὐτὴ καθορίζεται ἀπὸ τὶς τρεῖς πρῶτες συνθῆκες· τότε ἡ ἐνέργεια τῆς κοινωνίας καταπνίγεται, ἡ ἀποδοτικότης περιστέλλεται καὶ ἡ ίσχὺς τοῦ Κράτους ἐξασθενεῖ. Καὶ (β) μία ὥρισμένη κοινωνικοοικονομικοπολιτικὴ ίδεολογία μπορεῖ νὰ συνάπτεται πρὸς τὴν κρατικὴ δρᾶσι. Τὸτε ἡ ίδεολογία αὐτὴ ὑπηρετεῖ τὸ Κράτος μᾶλλον παρὰ ἀντιστρόφως (Κλασσικὴ Ἀθῆνα, Γαλλικὴ Ἐπανάστασις, Ρωσσικὸς Κομμουνισμός). Ἰδεολογίες ποὺ ὄντως νὰ ὑπηρετοῦνται ἀπὸ τὶς Κρατικὲς Δυνάμεις εἶναι οἱ πολιτικοθρησκευτικές. Ἀπόδειξις ὅτι κατὰ τὴν διάδοσί των οἱ Ἐστίες Κρατικῆς Ἰσχύος συχνὰ μετατίθενται. Ὁ Ἑλληνισμὸς διὰ τῶν Μακεδονικῶν ὅπλων μετεδόθη καὶ ἤκμασε στὴν Μέση Ἀνατολή· ὁ Χριστιανισμὸς ἀνελήφθη ἀπὸ ἐξωιουδαϊκὸ πόλο καὶ ὁ Ἰσλαμισμὸς ἐθριάμβευσε ἐκτὸς Ἀραβίας. Τὸν Δυτικοευρωπαϊκὸ πολιτισμὸ διεδέχθη ἥδη ὁ Ἀμερικανικός.

Τὸ Κράτος προϋποθέτει τέλος πολεμικὴ ἴσχυ.

Ἡ κρατικὴ ταυτότης συνίσταται ἀπὸ τὶς ἀντίστοιχες (πρὸς τὶς προϋποθέσεις ὑπάρξεως Κράτους) παραμέτρους:

- 1) *Γεωπολιτικὴ συνιστῶσα*. Καθορίζεται (εἰς τὴν στενὴν καὶ αὐστηρότερην νοιᾳ τοῦ ὄρου) ἀπὸ τὸν φυσικὸν χῶρο μὲ τὴν πρωτογενῆ ἀνθρωπογεωγραφική του προβολή (διαμόρφωσις ἐδάφους, τοποθεσία τῆς ἐπικρατείας ἐντὸς τῶν γενικωτέρων γεωγραφικῶν πλαισίων, κλιματολογικὲς συνθῆκες, παραγωγὴ πρώτων ὄλων, γεωργικῶν, μεταλλευτικῶν κ.λπ., ὅδοὶ ἐπικοινωνίας καὶ μεταφορῶν).
- 2) *Πολιτιστικὴ συνιστῶσα*. Ο παράγων αὐτὸς ἔκφραζεται ριζικώτερα στὸ θρησκευτικὸν πεδίο καὶ ἀναλυτικώτερα στὰ ἔργα τοῦ Μεγάλου Πολιτισμοῦ. Ἡ θρησκεία συνέχει εἰς ἐνότητα ὑπὸ συνθῆκες ὑψίστης πυκνώσεως ἀναλλοίωτες σταθερὲς τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ σὲ σκέψιν καὶ πρᾶξιν ἐξ ἵσου. Στὸ θρησκευτικὸν βίωμα ἐμπερικλείονται ὡς ἐν σπέρματι ὅλες οἱ ἔξελίξεις τῶν κοσμοθεωρητικῶν καὶ βιοπρακτικῶν συστατικῶν κατευθύνσεων μιᾶς πολιτιστικῆς ταυτότητος, τὸ πῶς ὁ "Ἀνθρωπος ἀντιλαμβάνεται τὸν Κόσμο καὶ τὸ πῶς σχετίζεται πρὸς αὐτόν, ἡ δομὴ τῆς διανοητικῆς - γνωστικῆς καὶ τῆς ἀξιολογικῆς - πρακτικῆς λειτουργίας τοῦ Ἀνθρώπου ἐντὸς τῆς πραγματικότητος. Ἡ ἔκδιπλωσις καὶ ἀνέλιξις αὐτῶν τῶν σταθερῶν δημιουργεῖ τὴν φαντασμαγορία τοῦ Πολιτισμοῦ (ἐνὸς ὥρισμένου πάντοτε τύπου) ἀλλὰ καὶ ἔνα χαρακτηριστικὸν «τρόπο ζωῆς» (οἰκεῖο τοῦ πολιτιστικοῦ τύπου) ἀρχέτυπο κανόνα τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας καὶ δράσεως, μία Ἡθικὴ δηλαδὴ τῆς Συμπεριφορᾶς καὶ τῆς Ἐργασίας.
- 3) *Ἐθνολογικὴ συνιστῶσα*. Ἡ ἀνθρωπίνη βάσις ἐνὸς Κράτους ἔχει μία ὥρισμένη ἐθνικὴ σύστασι, προϊὸν μιᾶς ὥρισμένης ἱστορίας. Υπάρχει βεβαίως ἀνάδρασις τοῦ προϊόντος τῆς ἱστορίας ἐπὶ τῆς ἱστορίας στὴν μελλοντική της ἔξελιξι. Σημαντικὴ ἀλληλεπίδρασις ἀσκεῖται ἐπίσης μεταξὺ πολιτιστικοῦ καὶ ἐθνολογικοῦ παράγοντος. Ἔνας συγκεκριμένος πολιτισμὸς ὡς ἀνθρώπινο παράγωγο συναρτᾶται πρὸς μία ὥρισμένη ἀνθρώπινη παρουσία εἰς ἔνα ὥρισμένο φυσικὸν χῶρο: ὁ ἀρχαῖος Φαραωνικὸς πολιτισμὸς εἶναι ἀνθος τοῦ Νείλου καὶ τῶν Αἰγυπτίων· δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ἀναπτυχθῇ ἀλλοῦ καὶ ἀπὸ

ἄλλους. Ἐπὸ τῆς στιγμῆς ὅμως τῆς δημιουργίας των τὰ πολιτιστικὰ δεδομένα παρουσιάζουν ηὔξημένη κινητικότητα, ἡ δποία καὶ ἐκφράζεται δραστικὰ ἀν δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ εἰδικὲς κατασταλτικὲς συνθῆκες. Οἱ πολιτιστικοὶ παράγοντες ὅχι μόνον τότε διαμορφώνουν τὴν φύσι τῆς πολιτιστικῆς ταυτότητος τοῦ Κράτους ποὺ δὲν τὶς παρήγαγε ἀλλὰ τὶς ἀνέλαβε, ἀλλὰ καὶ ἐπηρεάζουν τὴν ἔθνολογική του σύστασι στὴν περίπτωσι φυλετικῶν μείξεων ἀναλόγως τοῦ πνευματικοῦ βάρους τῶν συντιθεμένων ἔθνικῶν ριζῶν.

Τὸ σύμπλεγμα τῶν κοινωνικῶν - οἰκονομικῶν - πολιτειακῶν - πολιτικῶν παραμέτρων σὲ μία δεδομένη περίοδο τῆς ζωῆς ἐνὸς Κράτους δὲν ὑπεισέρχεται μὲν ὀργανικὰ στὴν σύστασι τῆς διαχρονικῆς του ταυτότητος, συγκαθορίζει ὅμως τὴν δυναμικὴ τῆς λειτουργίας της· ἐὰν ἡ κοινωνικοοἰκονομικοπολιτικὴ συνιστῶσα ἀντιστρατεύεται τὴν φύσι καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς Κρατικῆς ὄντότητος (ὅπως δρίζεται ἀπὸ τὶς τρεῖς παραμέτρους), ἡ συνολικὴ ἐνέργεια ἀποδυναμώνεται. Ἐπὸ τὸ ἄλλο μέρος, σὲ ὥρισμένες ιστορικὲς συγκυρίες τὸ Κράτος ὑψώνει τὴν κοινωνικοοἰκονομικοπολιτική του συγκρότησι ὡς σημαίᾳ συσπειρώσεως καὶ ἐπεκτάσεως ('Αθήνα, 'Αγγλία, Σοβιετική "Ενωσις). Ἡ ἐπιτυχία τότε ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὸ κατὰ πόσο ἡ εἰδικὴ αὐτὴ συγκρότησις ἀπορρέει ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τῆς πολιτιστικῆς ταυτότητος τοῦ Κράτους καὶ συνάδει πρὸς τὸ γεωπολιτικό του πλαίσιο καὶ τὴν ἔθνολογική του σύστασι.

Μία γνήσια κρατικὴ ὄντότης, μία πολιτικοϊστορικὴ δηλαδὴ κυριαρχία μὲ συνέχεια ποὺ νὰ τῆς ἐπιτρέπει νὰ δρᾷ στὴν ιστορία, χρειάζεται τὴν πλήρωσι ὥρισμένων ὅρων (ἢ τουλάχιστον ρέπει πρὸς αὐτήν) ἐν σχέσει πρὸς τὶς τρεῖς βασικὲς συνιστῶσες τῆς ταυτότητός της.

- 1) Τὸ ἔδαφος τοῦ Κράτους (ἢ ἐπικράτεια) πρέπει νὰ ἀποτελῇ μία γεωγραφικὴ ἐνότητα, κατὰ τὸ δυνατὸν ἐν γένει αὐτάρκη εἰς τὶς ἀναγκαῖες πρῶτες ὕλες (τροφή, μεταλλεύματα) καὶ ἀσφαλῆ γιὰ τὴν ἄμυνα, μὲ σύνορα εύφρούρητα καὶ διόδους ἐλεγχόμενες (ἢ ἀνάλογη πολεμικὴ ἴσχυ γιὰ νὰ ἀναπληρώνῃ τὶς ἐλλείφεις σὲ αὐτὸν τὸν τομέα).
- 2) Πρέπει νὰ ἐπικρατῇ μία πολιτιστικὴ προεξάρχουσα ἀρμονία, ἡ δποία καὶ νὰ ἀναδεικνύῃ τὴν πνευματικὴ ἰδεολογία ἀληθείας καὶ ἀξίας ποὺ ἐκφράζει καὶ

στηρίζει τὴν ἐν λόγῳ κρατική δλοκλήρωσι. Ἀποκορύφωσις τῆς ἀρμονίας αὐτῆς εἶναι ἔνας συγκεκριμένος θρησκευτικὸς τόνος.

3) Εἰς ἔνα πολυεθνικὸν Κράτος, ἡ σύμπτηξίς του πρέπει νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς φυσικῆς διαδικασίας ἐπεκτάσεως τῆς κυριαρχίας ἐνὸς κρατικοῦ πυρῆνος. Μία Δύναμις καθίσταται ἡγεμῶν ἐνὸς ὥρισμένου πεδίου, τὸ ὅποῖο ἐν συνεχείᾳ μετατρέπεται εἰς (Φυσική) Αὐτοκρατορία. Ἡ σχετική βίᾳ ἀπαιτεῖται ἀρχικὰ γιὰ νὰ ὑπερβαθοῦν οἱ κεντρόφυγες ἐθνικὲς δυνάμεις, πρέπει ὅμως ἐν συνεχείᾳ νὰ ἀντικατασταθῇ ἀπὸ ἵσχυρὴ πολιτιστικὴ συνοχή (πολιτιστικὴ «κοινή»). Οὐδέποτε μόνιμος συνένωσις ἔχει ἐπιτευχθῆ δι’ ἀπλῆς συμφωνίας (οὐτοπία τῆς Συνομοσπονδιακῆς Ἰδέας). Κάθε Συνομοσπονδία (ποὺ δὲν εἶναι στὴν ούσια Αὐτοκρατορία μὲ ἄλλο ὄνομα) εἶναι ἀπλῶς Συμμαχία μὲ κατά τι ἵσχυρότερους ὅρους Συνθήκης. Ἐνα (μονο)εθνικὸν Κράτος σπανιώτερα εἶναι σχετικῆς φυλετικῆς καθαρότητος (Σπάρτη, Ἀθῆναι, Γερμανία): σημασία τότε ἔχει νὰ ἀποφευχθοῦν πολιτιστικοθρησκευτικὲς διαιρέσεις (Μουσουλμάνοι καὶ Σέρβοι στὴ Βοσνία). Συνηθέστερα τὰ ἐθνικὰ Κράτη προέρχονται ἀπὸ σύνθεσι δύο κυρίως φυλετικῶν στελεχῶν (Κέλτες καὶ Γερμανοὶ στὴν Γαλατία μὲ Λατινικὴ πρόσμειξ). Δυναμικώτερες ἐμφανίζονται οἱ πολυσυλλεκτικὲς ὄντότητες (Ρώμη, Η.Π.Α.), ἰδιαιτέρως ὅταν ἡ σύγκρασίς των ἔχει πραγματωθῆ δι’ ἀγώνων καὶ Πολέμου.

Σὲ κάθε περίπτωσι, τὸ κοινωνικοοικονομικοπολιτικὸν οἰκοδόμημα, δὲν πρέπει νὰ παρακολουθῇ προϋπάρχουσες γεωπολιτικές, πολιτιστικὲς ἢ ἐθνολογικὲς διαφορὲς οὔτε ὅμως νὰ τὶς καταργῇ ἢ ἀγνοῇ, ἀλλὰ νὰ ἀντλῇ δυναμικὸν ἀπὸ τὴν σύνθεσί των (Πολιτικὴ τοῦ Κλεισθένους. Γραμμὴ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Σχετικὴ ἀνεπάρκεια τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας).

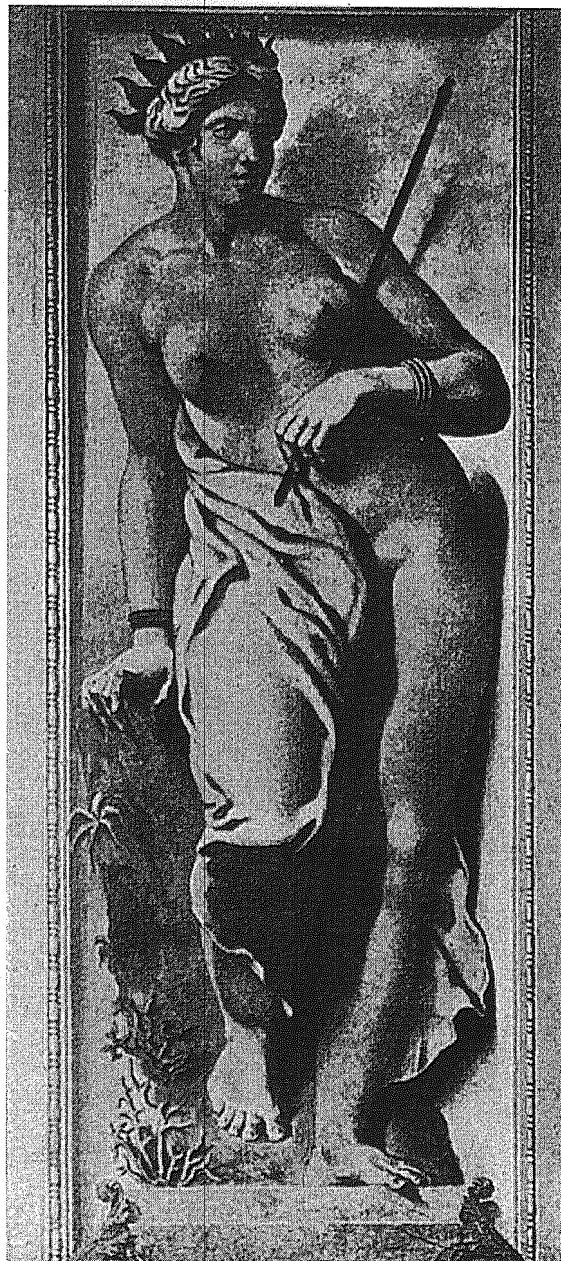
Ἡ ἀνωτέρω ἀνάλυσις τοῦ Κράτους δὲν θίγει τὸ ἰδιαίτερο εἶδος του (Αὐτοκρατορία, (Συν)Ομοσπονδία, μονοεθνικό). Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ὅτι δὲν πληροῖ τὶς προεκτεθεῖσες προϋποθέσεις ἐνιαίας κυριαρχίας, δὲν εἶναι Κρατικὴ Ὁντότης ἀλλὰ συγκεκριμένη σύμπραξις διὰ Συνθήκης ρητοῦ καὶ περιωρισμένου φάσματος, ἔστω καὶ ἐὰν μεγαλύνεται μὲ ὄνόματα ὅπως "Ἐνωσις, Κοινωνία, Συνομοσπονδία ἢ Ὀργανισμός.

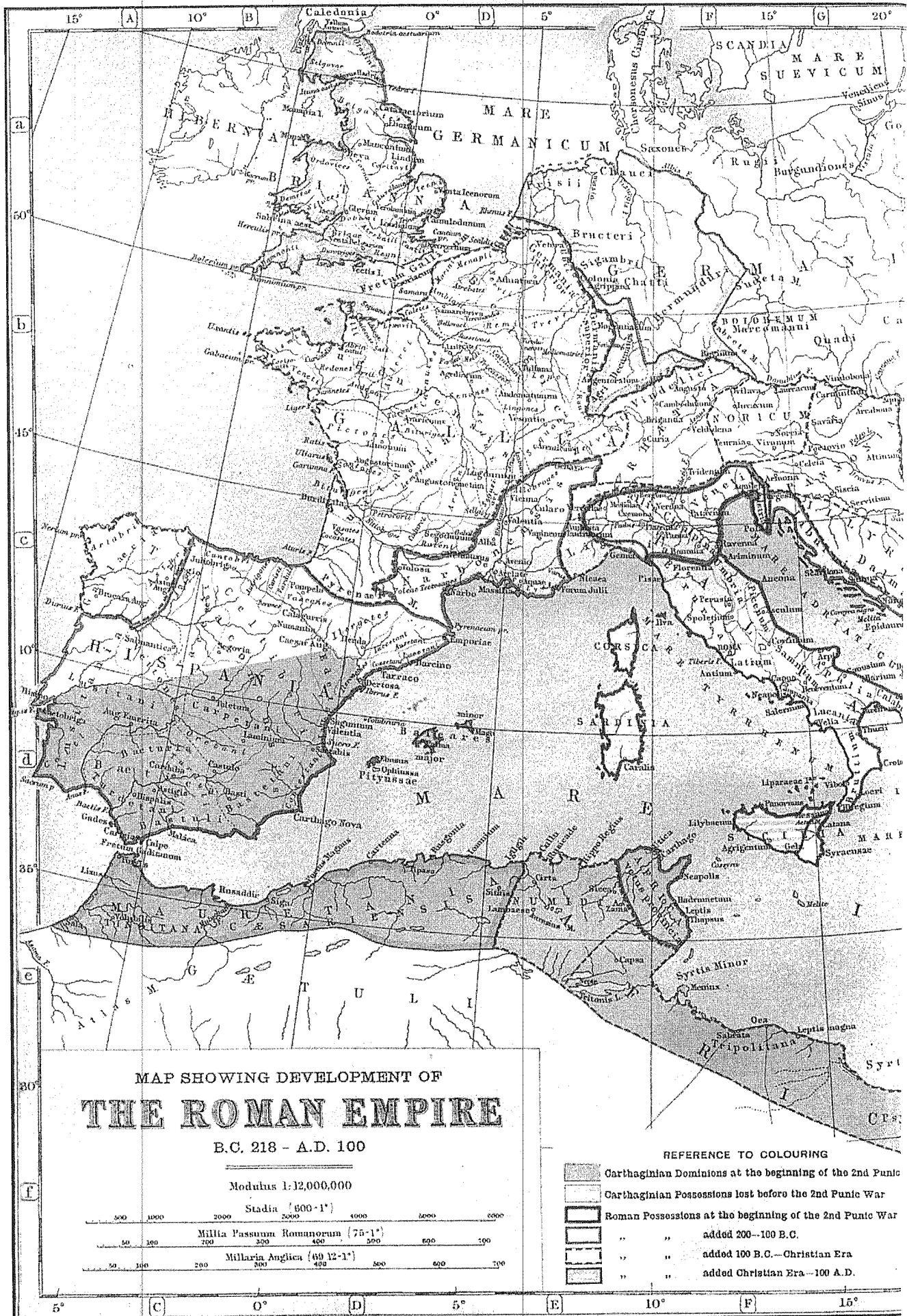
Παράρτημα III

Γεωγραφική και Κλιματολογική Βάσις Όλοκληρώσεως Χώρων [Εἰκκ. 36-49]

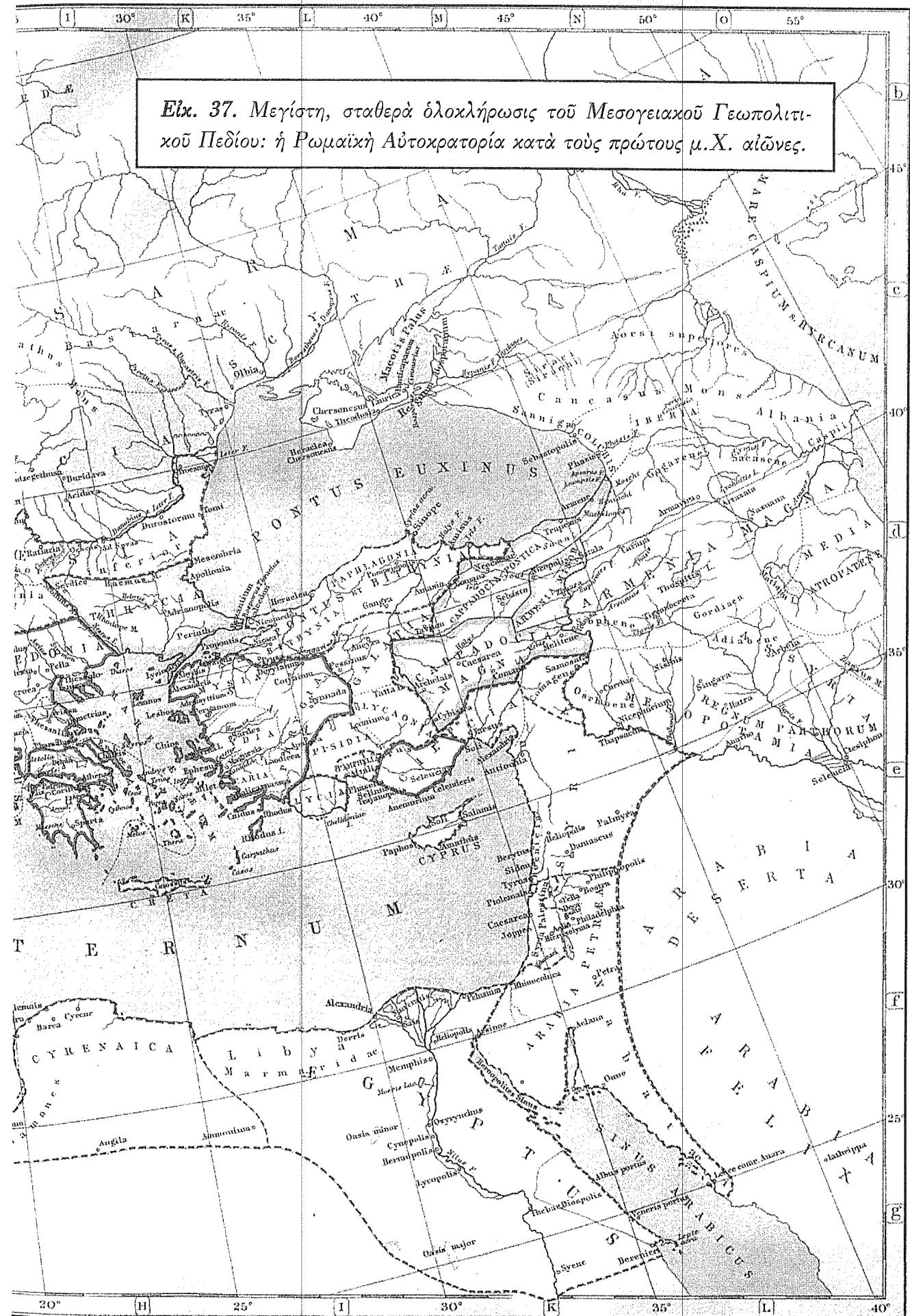
Τὸ ὄλοκληρόσιμο ἢ μή, καὶ ἡ σχετικὴ εὐστάθεια ἢ ἀστάθεια διαδικασιῶν ὄλοκληρώσεως, ἐνὸς πεδίου δυνάμεων ἔχει πάντοτε καὶ φυσικὴ θεμελίωσι. Ἡ γεωγραφικὴ μορφολογία τοῦ χώρου καὶ τὰ κλιματολογικὰ δεδομένα καθορίζουν τὴν πρώτη βάσι τῶν ἐνοτήτων ἐντὸς τῶν ὅποιων ἀσκεῖται ἡ συνηρημένη ἀνθρωπίνη δραστηριότης. Τίθενται ἔτσι τὰ πρωταρχικὰ σύνορα, ὅρια δηλαδὴ ἐντὸς τῶν ὅποιων οἱ ἀνθρώπινοι συσχετισμοὶ εἶναι σημαντικὰ ηὕξημένοι σὲ ἔκτασι καὶ ἔντασι ἀπὸ τὶς τυχὸν ἴσχύουσες διασυνδέσεις πρὸς τὰ ἔξω. "Οπως τὰ ρέοντα ὕδατα ἡ πειρωτικῶν ἐδαφῶν συγκλίνουν καθ' ὅμαδες πρὸς διάφορες λεκάνες συρροῆς μὲ σύνορα τῶν ὅμαδων τὰ ὅρια ἀποκλίσεως τῶν ροῶν των (Εἰκ. 36*), παρομοίως ἡ ροὴ τῆς παντοειδοῦς ἀνθρωπίνης ἐπικοινωνίας συγκλίνει πρὸς διαφορετικὲς ἑστίες δημιουργώντας διάφορες ἐνότητες συνεργείας, οἱ ὅποιες τείνουν τελικὰ νὰ μετε-

Eik. 36a. Ἡ Ρωμαντικὴ ἀντίληψις τοῦ Μεσογειακοῦ Χώρου. Πίναξ τοῦ Delacroix ἀπὸ τὴν Αἴθουσα τοῦ Βασιλέως στὸ Δῶμα τῶν Ἀντιπροσώπων, Παρίσι. Στὴν Αἴθουσα παρίστανται τέσσαρες κύριες ἀλληγορικὲς μορφὲς (Γεωργία, Βιομηχανία, Πόλεμος καὶ Εἰρήνη) συνοδευόμενα ἀπὸ ἔπτὰ ἄλλες ἔκφραζουσες τὴν Ἀρχὴ τοῦ "Υδατος ὡς Ὁκεανό, ὡς Μεσόγειο καὶ ὡς τοὺς προέχοντες ποταμοὺς τῆς Γαλλίας. Ἡ ὑδάτινη πηγὴ τῆς Γονιμότητος ἔξασφαλίζει τὴν ἀκμὴ παραγωγικῶν τομέων τῆς Οἰκονομίας καὶ τὰ πλήθοντα ἐπιτεύγματα Πολέμου καὶ Εἰρήνης.

Εικ. 37. Μεγίστη, σταθερὰ ὀλοκλήρωσις τοῦ Μεσογειακοῦ Γεωπολιτικοῦ Πεδίου: ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία κατὰ τοὺς πρώτους μ.Χ. αἰῶνες.

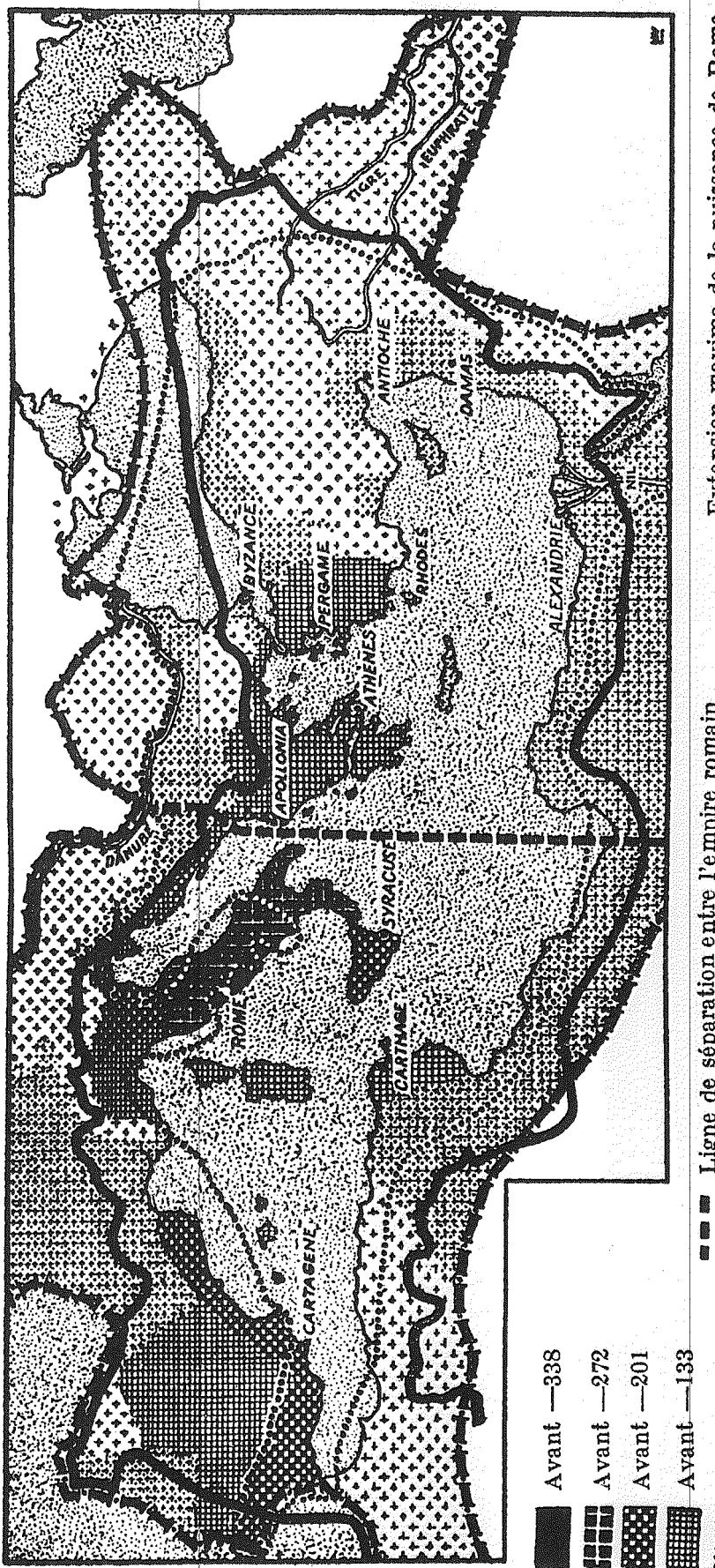

FIG. 6. — Accroissement de Rome jusqu'à l'empire mondial. La première unification politique de la région méditerranéenne.

Eik. 37a. Η μεγέθυνσις τῆς Ρωμαϊκῆς Ἡγεμονίας μέχρι τὴν Οἰκουμενικὴν Αὐτοκρατορία (μέγιστη διοχετεύσις τὸν 2ο αἰώνα μ.Χ.). Η δάσσυκτος ἴσχυς ἡ γραμμὴ δριοθετεῖ τὸ μέγιστο ἐπιτευχθὲν ἀποτέλεσμα (περὶ τὸ 568 μ.Χ.) τῆς προσπαθείας τῆς Αυτοκρατορίας Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας (Βυζαντινῆς) πρὸς ἐπανασύστασι τῆς Οἰκουμενικῆς Αὐτοκρατορίας.

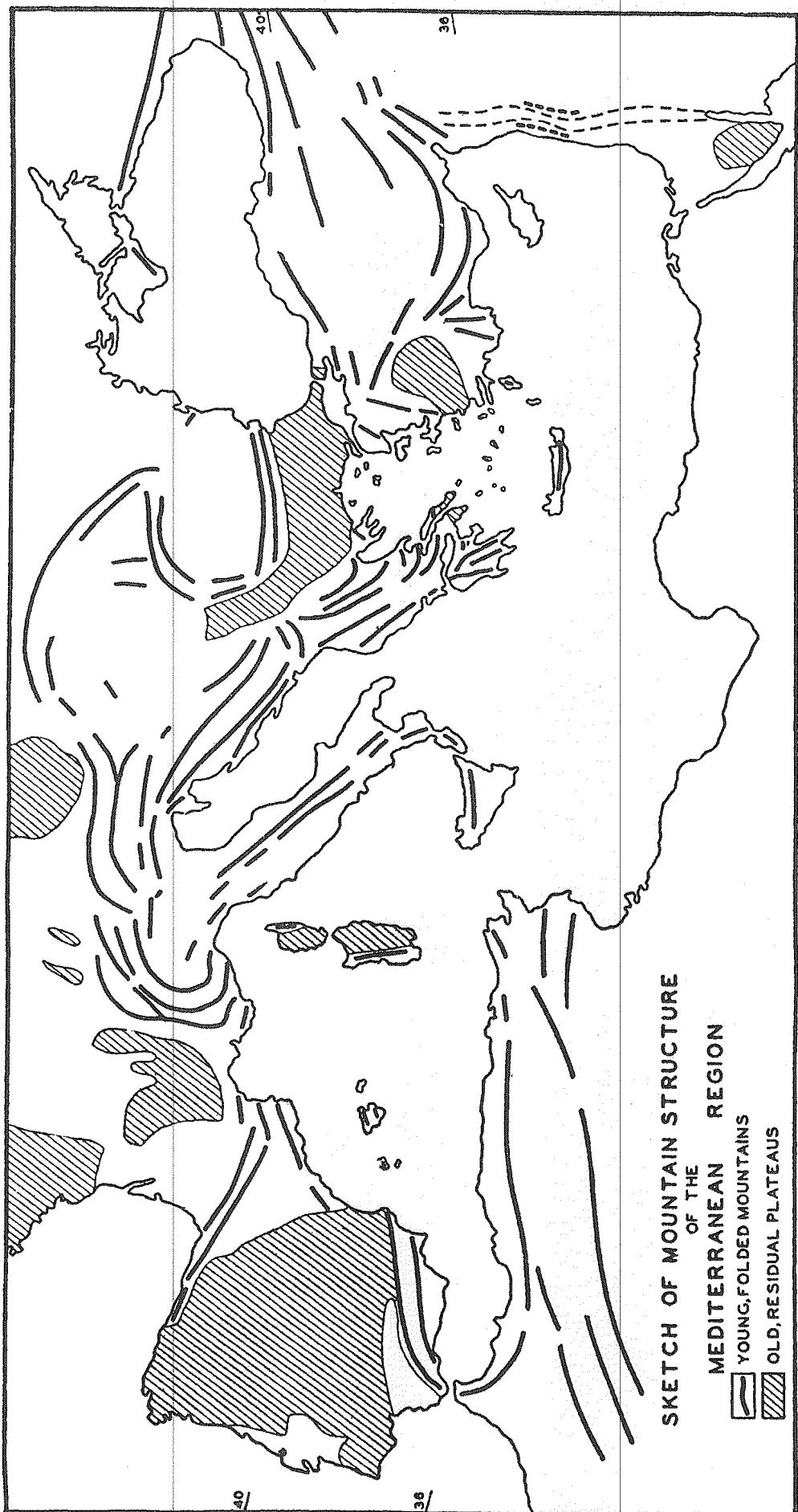

FIG. 38

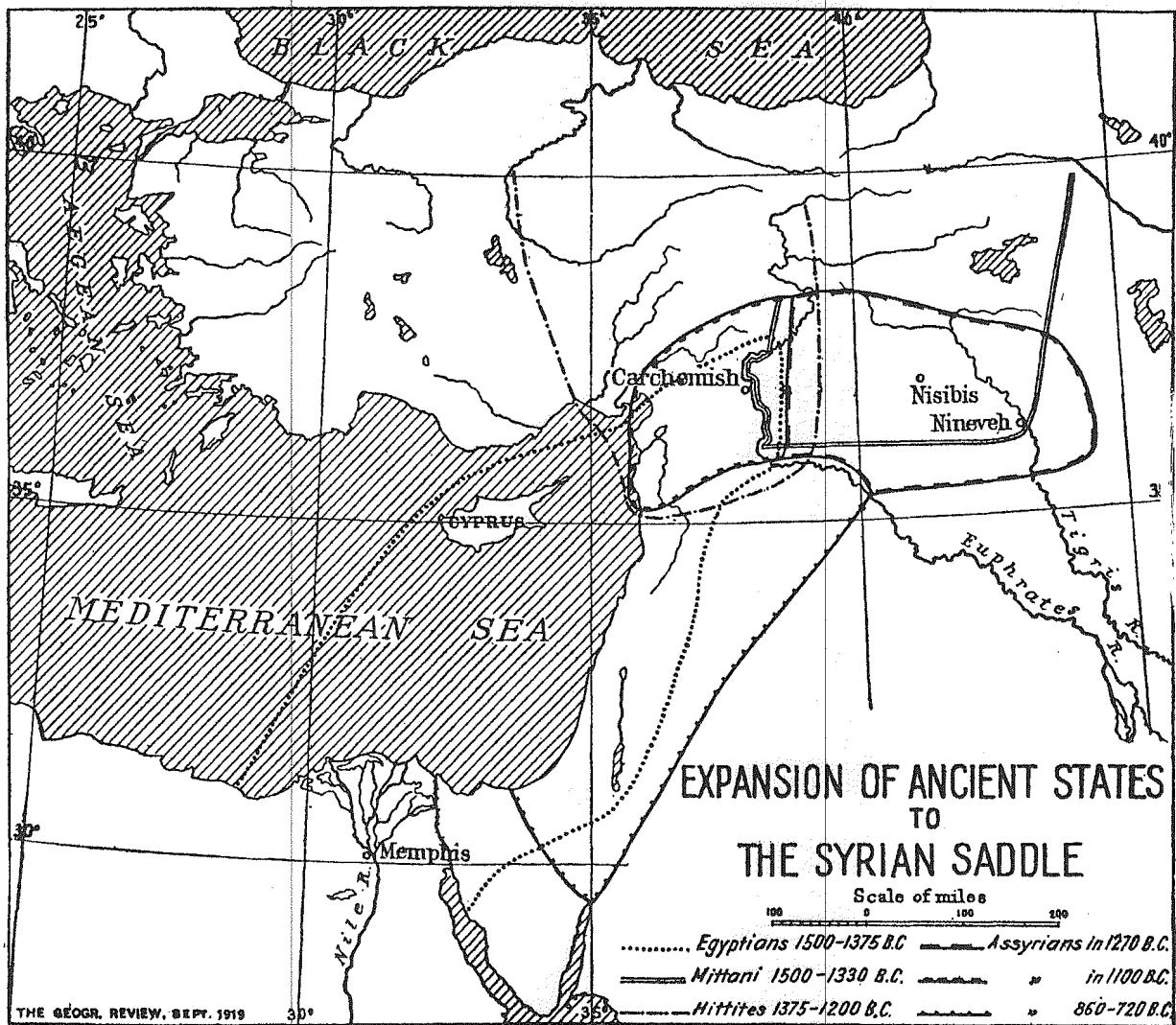
← Eik. 38. Η Ὁρεοδομία (Δομὴ ὄρέων) τοῦ Μεσογειακοῦ Χώρου.

Οἱ σκιασμένες περιοχὲς καλύπτουν παλαιότερους γεωλογικοὺς σχηματισμούς, τὰ χρυσταλλικὰ ἐπίπεδα πλούσια σὲ μεταλλεύματα τὰ δόποια παρέμειναν καὶ μετὰ τὴν νεώτερη ὁρογένεσι καὶ ἐνεκολπώθησαν στὶς πτυχώσεις τῆς. Οἱ γραμμὲς παρακολουθοῦν τὶς βασικὲς κατευθύνσεις τῶν πτυχώσεων τῆς νεωτέρας ὁρογενέσεως.

Τὰ κατάλοιπα τῆς προγενεστέρας γεωλογικῆς διαμορφώσεως παρουσιάζουν ὅφι ἐπίπεδων διασταυρουμένων ἀπὸ φθαρμένες ὁροσειρές, ἢ κατατετμημένων ἀπὸ ἀπόκρημνα κατακλινῆ, ἢ διάστικτων ἀπὸ τραχεῖς ὁρεινὲς κορυφώσεις γρανίτη ἢ μαρμάρου ποὺ ἀντέστησαν στὴν φθορὰ καὶ ἔτσι ὁμοιάζουν πρὸς τὶς νεώτερες ὁρεινὲς πτυχώσεις. Πέντε τέτοια μείζονα ἐπίπεδα κατελείφθησαν. 1) Τὸ Ἰσπανικὸ Ἐπίπεδο περιλαμβανόμενο μεταξὺ Πυρηναίων καὶ Σιέρρας Νεβάδας, πλούσιο σὲ μεταλλεύματα κασσιτέρου, χαλκοῦ, μολύβδου, χρυσοῦ καὶ ἄργυρου· 2) Τὸ κεντρικὸ Γαλλικὸ Ἐπίπεδο μεταξὺ Πυρηναίων καὶ Παραθαλασσίων Ἀλπεων· 3) Κατάλοιπα μείζονος Τυρρηνικοῦ ἐπιπέδου στὴν Τοσκάνη, Κορσικὴ καὶ Σαρδηνίᾳ, ὃπου εὑρίσκετο κασσίτερος, σίδηρος, ὑδράργυρος, χαλκὸς καὶ ἄργυρος· 4) ὁ Θρακικὸς ἐπίπεδος ὅγκος (μέρος τοῦ ὅποιου εἶναι καὶ ἡ Θάσος) ἐγκολπούμενος μεταξὺ τῶν Βαλκανικῶν ὁρέων πρὸς Βορρᾶν καὶ τῶν Μακεδονικῶν Πινδικῶν συμπλεγμάτων πρὸς Δυσμάς, παρέχων μεταλλεύματα χρυσοῦ (Παγγαῖο ὄρος)· 5) ὁ Λυδικὸς ἐπίπεδος ὅγκος, ἐπίσης μὲ μεταλλεῖα χρυσοῦ.

Ἐστία τῆς νεωτέρας ὁρογενέσεως ἀποτελεῖται ὁ ὅγκος τῶν Ἀλπεων. Η Δυτικὴ Μεσόγειος περιβάλλεται ἀπὸ Σύστημα Πτυχώσεων ποὺ ἔκκινεται καὶ καταλήγει στὶς Ἀλπεις. Ἐνας κλάδος σχηματίζει τὰ Ἀπέννινα καὶ μέσῳ Σικελίας ἐπανεμφανίζεται στὴν Βόρειο Ἀφρικὴ ὡς Ἀτλας, ἀπὸ ὃπου ἄλλος κλάδος (Rif Atlas) συνεχίζεται στὸ Βόρειο μέρος τῶν Στενῶν τοῦ Γιβραλτάρῳ ὡς Ὁρη τῆς Γρανάδας καὶ τῆς Σιέρρα Νεβάδας, βυθίζεται στὴν Μεσόγειο καὶ ἀναδύεται ὡς Βαλεαρίδες Νῆσοι. Τὰ Πυρηναῖα ἐξ ἄλλου συνεχιζόμενα στὶς ἐδαφικὲς κυρτώσεις τῶν λόφων τῆς Προβηγκίας συνάπτονται πρὸς τὶς Παραθαλάσσιες Ἀλπεις κλείνοντας τὸ Σύστημα. Πρὸς Ἀνατολὰς οἱ Ἀλπικὲς πτυχώσεις σχάζονται σὲ δύο κλάδους: ὁ βόρειος συνεχίζεται στὰ Καρπάθια, μετά, μὲ μία μεγάλη καμπύλη σχήματος ἀντιστρόφου S, στὰ Βαλκάνια ὄρη, περνᾶ ἐν συνεχείᾳ στὴν Ταύρικὴ καὶ καταλήγει στὸν Καύκασο. Πρὸς ΝοτιοΑνατολὰς ὁ ἔτερος κλάδος σχηματίζει τὶς Δειναρικὲς Ἀλπεις οἱ δόποις ἀκολούθως ὑποσχάζονται μὲ κύριο τμῆμα νὰ συνεχίζεται ὡς Μακεδονικὰ ὄρη (Πίνδος), Πελοποννησιακοὶ ὄρεινοὶ ὅγκοι, Κύθηρα, Κρήτη, Κάρπαθος, Ρόδος, τὸ μεῖζον σύμπλεγμα τοῦ Ταύρου συνενούμενο τελικὰ μέσῳ Ἀρμενίας στὸν ἈντιΚαύκασο. Υποκλάδος τῶν Μακεδονικῶν ὁρέων μορφώνει τὴν Χαλκιδική, ἐμφανίζεται στὴν Τρωάδα καὶ διήκει κατὰ μῆκος τοῦ Εὔξείνου Πόντου στὴν Βόρειο Ἀνατολία ὡς Ποντικὰ Ὁρη, καταλήγων καὶ πάλι στὸν Καύκασο. Τὸ δίπολο Ἀλπεων-Καυκάσου συγκροτεῖ τὴν χερσαία δομὴ τοῦ Βορείου μέρους τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου.

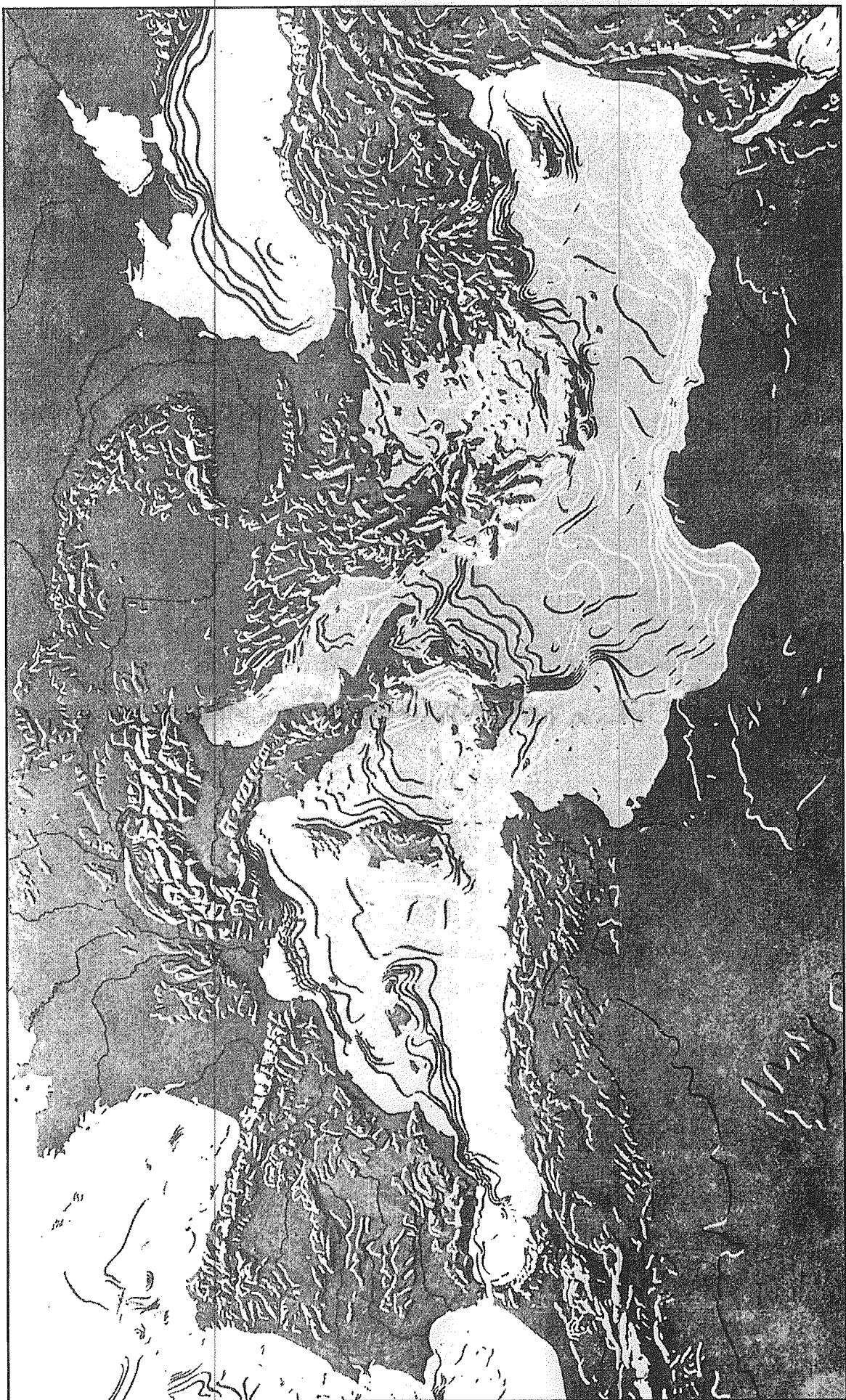
Ξελιχθοῦν εἰς διάφορες πολιτικοϊστορικὲς διοικητικὲς διαίρεσεις. Αὐτὸς ἴσχυει σὲ μείζονες καὶ ἐλάσσονες ἐκτάσεις ἀναλόγως: ἡ ἐδαφικὴ περιοχὴ τῶν ἈρχαιοΕλληνικῶν Πόλεων-Κρατῶν ἔχει μία προφανῆ γεωγραφικὴ ὁριοθέτησι.

Eik. 39. Η ένδιάμεσος περιοχή μεταξύ του Μεσογειακού και του Περσικού Χώρου άποτελεῖται άπό μεταβατικά έδαφη μεταξύ Μεσογείου και Περσικού κόλπου. Ο συνδετικός χρίκος εύρισκεται στήν περιοχή βορείως τῆς Συριακῆς ἐρήμου, μεταξύ τῆς Δυτικῆς Καμπῆς του Εύφρατου και του κόλπου τῆς Ἀλεξανδρέττας (στὸν παρακείμενο δηλαδὴ τῆς Μεσογείου χῶρο άπὸ τὶς Πύλες τῆς Κιλικίας — διαβάσεως άπὸ τὴν Ἀνατολία πρὸς τὴν Μέση Ἀνατολή — μέχρι τὴν Ἀντιόχεια καὶ τὴν Βόρειο καμπή τοῦ Ὁρόντη ποταμοῦ).

Η διαπάλη μεταξύ Αἴγυπτου (καὶ Χιττιτῶν) ὡς Μεσογειακῶν Δυνάμεων καὶ Ἀσσυρίας ὡς (προχωρημένης Δυτικῆς) ΚεντροΑσιατικῆς Δυνάμεως πρὸς ἔλεγχο τοῦ Συριακοῦ αὐτοῦ Σάγματος κατὰ τὴν περίοδο άπὸ τὸ 1500-750 π.Χ. καταδεικνύει τὴν γεωστρατηγικὴ σημασία του.

Ο Μεσογειακὸς Γεωπολιτικὸς Χῶρος (*Eik. 36a*) ἦταν πεδίο τῆς μεγίστης σταθερᾶς ὀλοκληρώσεως ἐπὶ Ρωμαϊκῆς Αύτοκρατορίας (*Eik. 37, 37a*). Η γεωγραφικὴ ταυτότης τοῦ χώρου δρίζεται βασικὰ πρὸς Βορρᾶν μὲν άπὸ τοὺς ὁρεινοὺς ὅγκους (άπὸ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολάς) τῶν Πυρηναίων, τῶν

Eικ. 40. Τὰ ψήφη καὶ βάθη ἄνω καὶ κάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης στὸν Μεσογειακὸν χώρῳ ὑποδηλοῦνται κατὰ διαστήματα διαφορᾶς 500 m.

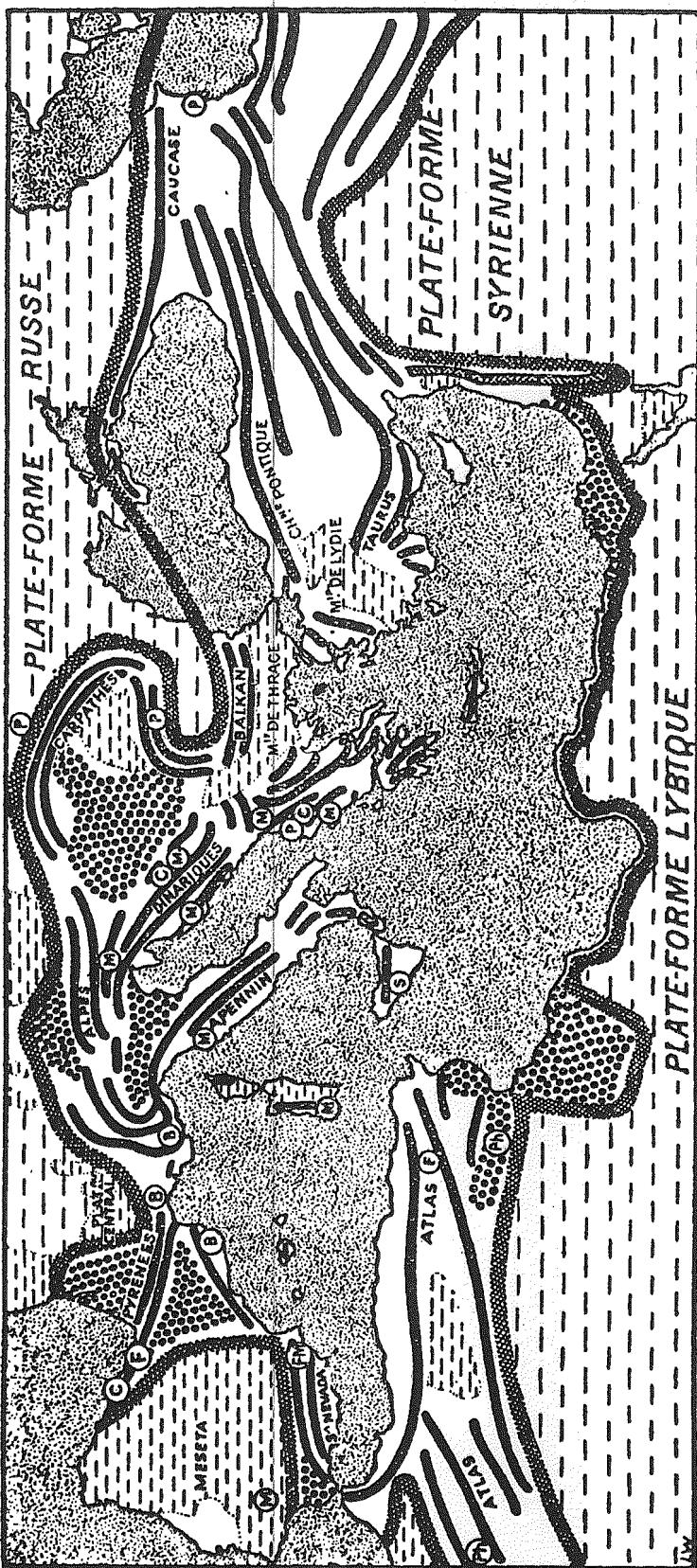
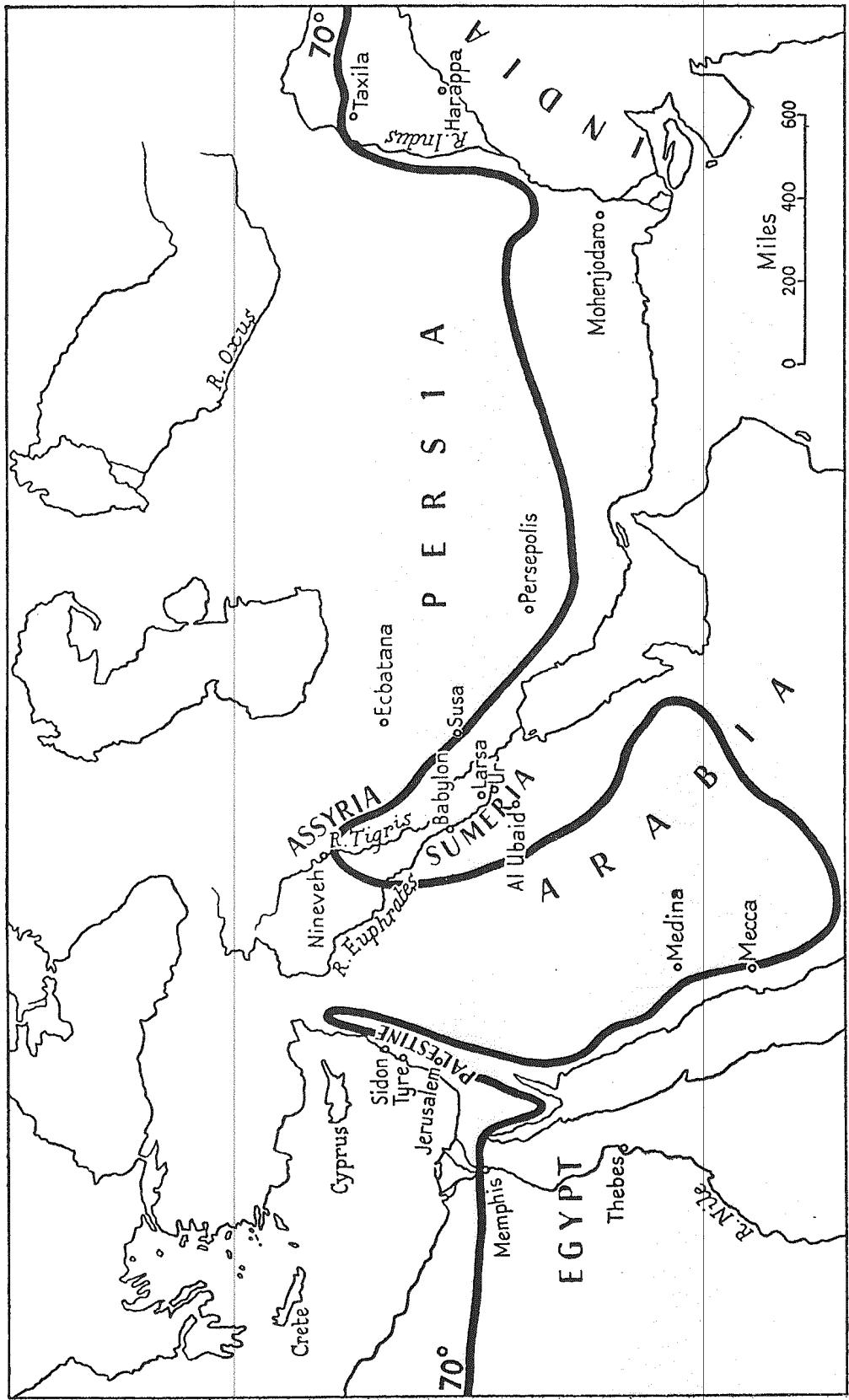

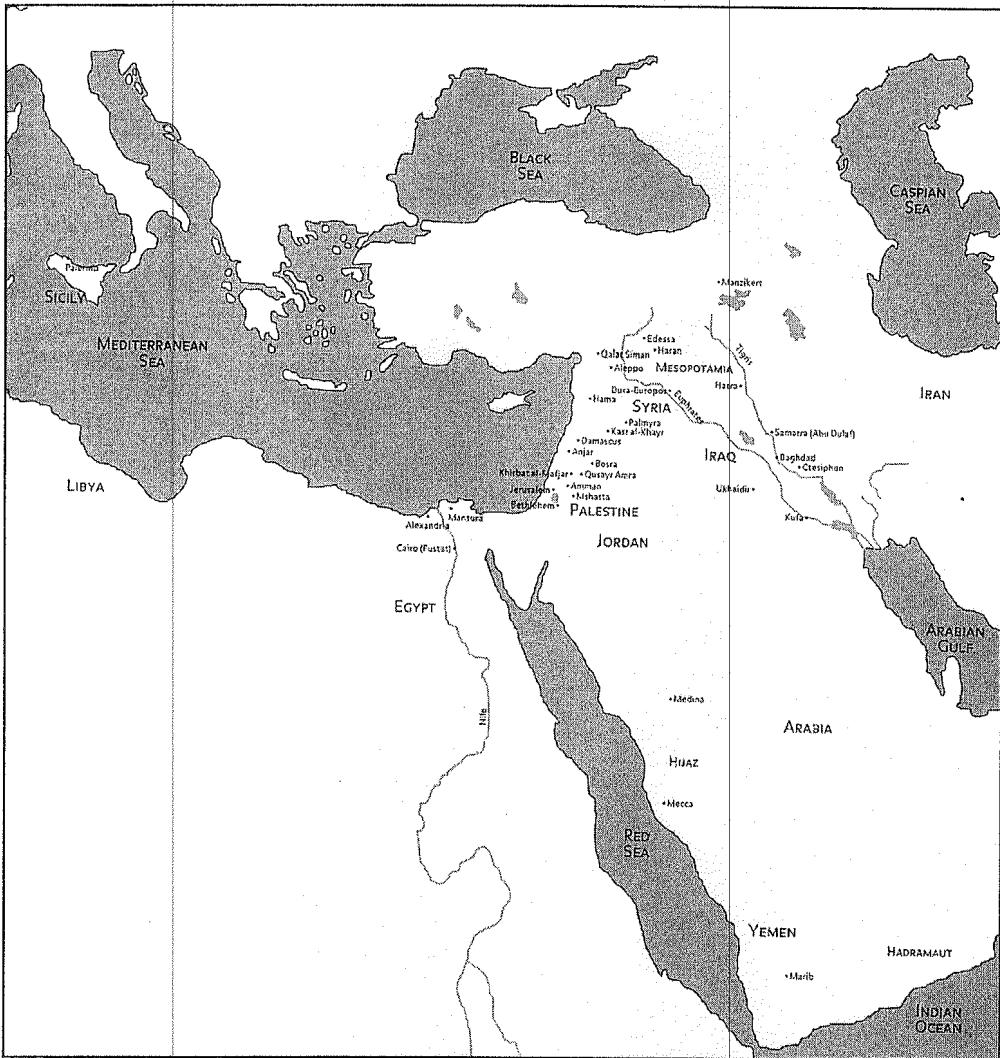
FIG. 1 — Traits généraux de la morphologie géologique de la région méditerranéenne. Richesses minières.
(d'après Philppson et Sorre-Sion).

- Limite de la zone de plissements tertiaires.
- Montagnes de plissements tertiaires.
- Plateaux et montagnes usées des régions anciennes.
- Dépôts tertiaires.
- Fosses syrien appartenant vraisemblablement au système de dépressions de l'Afrique orientale.
- Fosses syrien appartenant vraisemblablement au système de dépressions de l'Afrique orientale.
- Fosses syrien appartenant vraisemblablement au système de dépressions de l'Afrique orientale.

Elik. 41. Οι μακροίς γραμμές σημαίνουν της κατεύθυνσης των δρεινών δργων της νέας δρογενέσεως (τριτογενεῖς πτυχώσεις). Η παχεία γραμμή-πλέγμα έκφραζει τέ όρια της ξώνης των τριτογενῶν πτυχώσεων. Οι διαχειρούμενες γραμμές καλύπτουν προηγούμενους γεωλογικούς σχηματισμούς, έπιπεδα και ίδια μεταλλαγές έμφανον δρογενέσεων. Οι κατάστιχες περιοχές ένωσεις, *B* βαζίτες, *S* θεῖο.

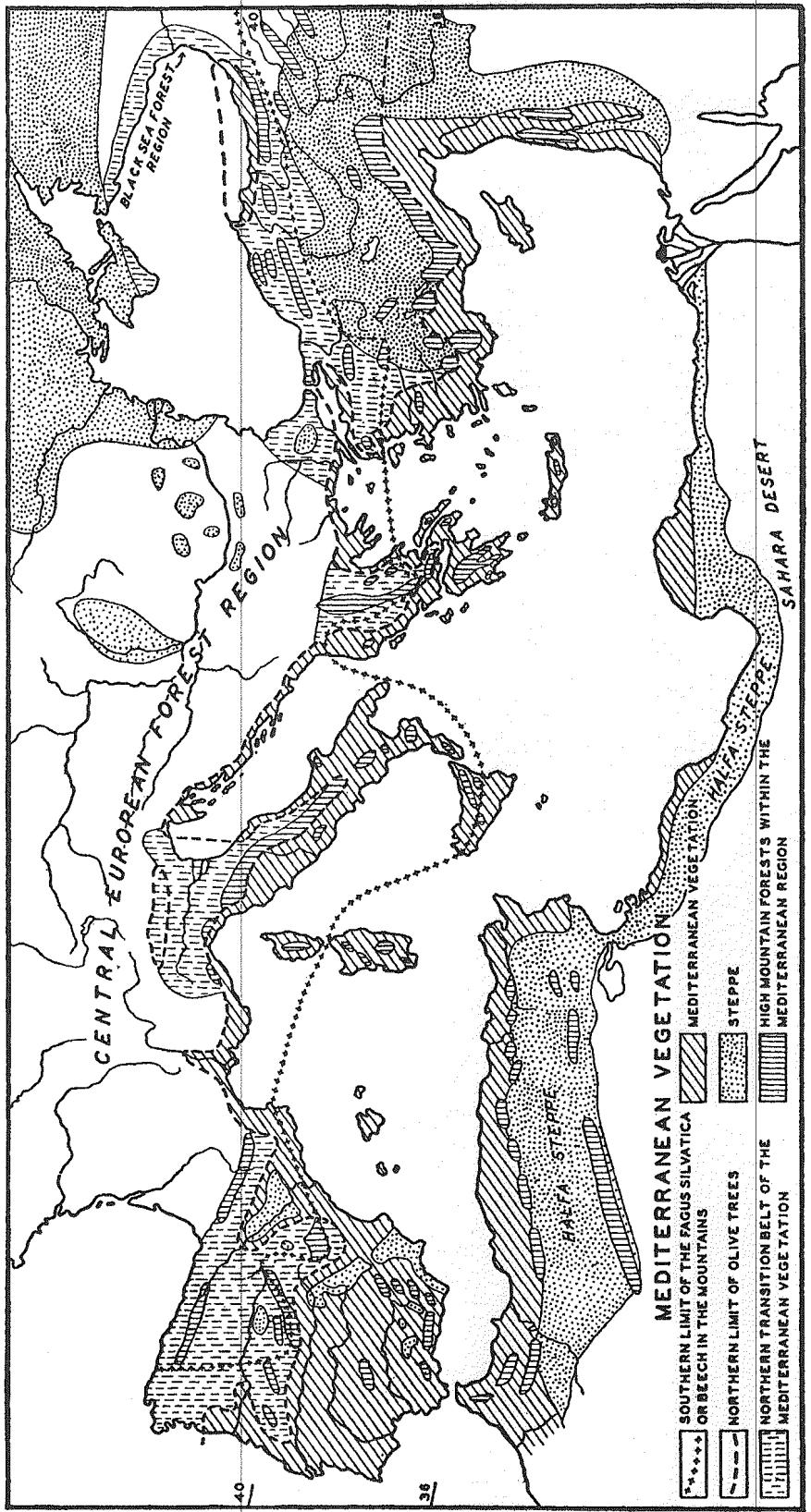

Eἰκ. 42. Η ἐπηρίπεια ισόθερμος καμπύλη τῶν $21^{\circ}C = 70^{\circ}F$ διατρέχει τοὺς τόπους μεγίστης πολυτσικῆς δράσεως τοῦ Ἀρχαίου Κόσμου ἐπτὸς τοῦ Ἀγραιικοῦ χώρου καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως καθολικωτέρος ἐπικρατήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ περὶ τὸ 550 π.Χ. Οἱ ἑστίες τῶν πρώτων μεζόνων πολιτευμάν εὑρίσκονται ὅπου ἡ ισόθερμος αὐτῇ τέμνει τὶς λεκάνες τῶν ποταμῶν Νείλου, Εὐφράτου-Τίγρεως καὶ Ἰνδοῦ.

Εἰκ. 43. Η κατανομή των κέντρων ἀνθήσεως του Ἰσλαμικοῦ Πολιτισμοῦ κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀναπτύξεως του ἀκολουθεῖ τὴν ισοθερμικὴν τῶν 21°C. Η ἐπενέργεια φυσικῶν (γεωγραφικῶν καὶ κλιματολογικῶν) παραγόντων εἶναι διαχρονική (v. Εἰκ. 42).

"Αλπεων, τῶν Καρπαθίων καὶ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Νότον δὲ ἀπὸ τὴν ἔρημο τῆς Σαχάρας (Εἰκ. 38). Πρὸς Ἀνατολάς, τὸ τεκτονικὸ σχίσμα ποὺ ἀπαρτίζουν ἡ Λιβανικὴ Αὖλαξ, ἡ βύθισις τοῦ Ἰορδάνου-Νεκρᾶς Θαλάσσης καὶ ὁ κόλπος τῆς Akabah (διακεχιριμένες γραμμὲς στὴν Εἰκ. 38) στοιχειοθετοῦν τὰ κυρίως Μεσογειακὰ ὄρια, μὲ τὴν Συριακὴν ἔρημο καὶ τὴν Μεσοποταμία σὲ διαλεκτικὴ σχέσι διαφοροποιήσεως-συνθέσεως πρὸς τὸν Μεσογειακὸ χῶρο κατὰ τὴν διαδρομὴ τῆς Ιστορίας (Εἰκ. 39). Η ὑφομετρικὴ καὶ βυθομετρικὴ δομὴ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ περὶ αὐτὴν Μεσογειακοῦ χώρου ἀποτυποῦται στὴν Εἰκ. 40. Στὸν σχηματικὸ χάρτη τῆς Εἰκ. 41 ἐκφράζεται ἡ γενικὴ γεωλογικὴ δομὴ τοῦ Μεσογειακοῦ χώρου ἐκτεινομένου γεωγραφικὰ μέχρι βασικὰ τῶν ὄρίων πρὸς Βορρᾶ καὶ Νότο τῶν τριτογενῶν πτυχώσεων.

Εικ. 44. Η Μεσογειακή βλάστηση.

Η πλάγια διαχρόνιας έποδηλώνει αὐτήν καθ' έαυτή την Μεσογειακή βλάστηση. Η κάθετος διαχρόνιας έκφραση την έπικράτηση δρεπων δασῶν (σημαντικοῦ δρομέτρου) ἐντός τῆς Μεσογειακῆς βλαστήσεως, ἐνῷ η διαχειρούμενη κάθετος καλύπτει τὴν μεταβατική ζώων τῆς Μεσογειακῆς πρὸς τὴν ΚεντροΕυρωπαϊκή (δασώδη) βλάστηση. Η διαχειρούμενη γραμμή διατρέχει τὸ βόρειο δρίο εὐδοκιμήσεως τῆς Ἑλίας, ἢ δὲ δύστροειδῆς διαχειρούμενη γραμμή καταγράφει τὸ νότιο δρίο εὐδοκιμήσεως τῆς δξιᾶς. Οι διάστικτες περιοχές τέλος δινιστούχουν σὲ στέππες.

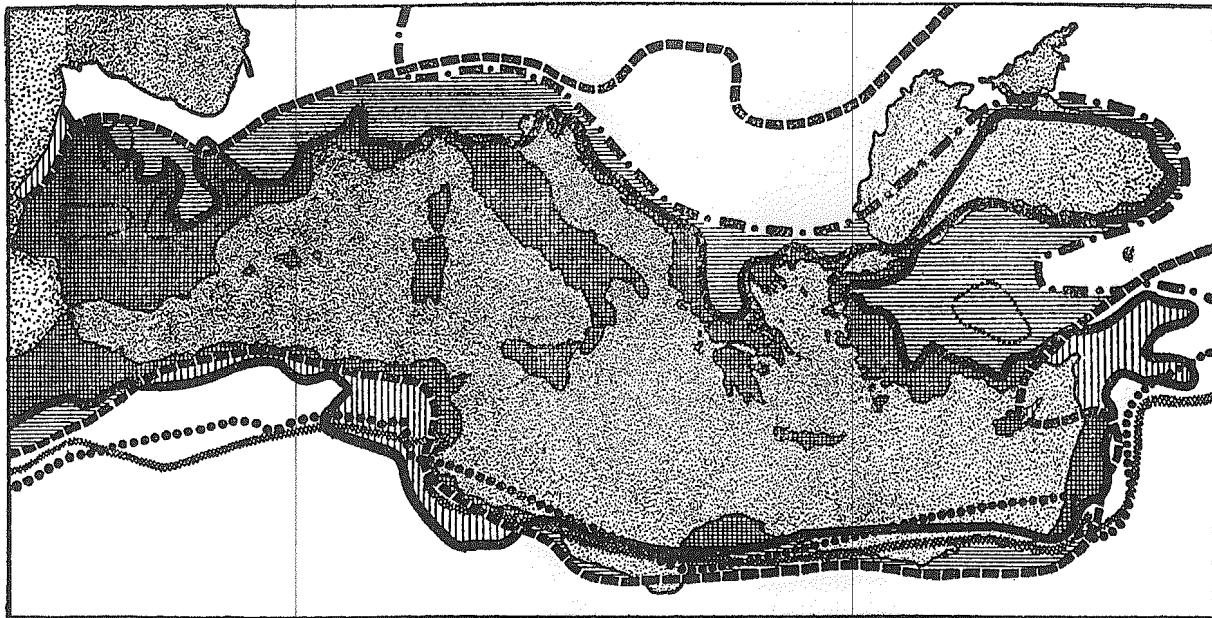

FIG. 2. — *L'Unité du climat et de la végétation dans la région méditerranéenne.*

- Dans le Nord : isotherme de 22° en juillet; isotherme de 28° en janvier. ■■■■ isotherme de + 2° en janvier.
- Région comprise entre les isothermes Nord de 22° en juillet ou + 2° en janvier et l'isotherme Sud de 28° en juillet : région caractéristique du climat méditerranéen.
- Limite Nord de la région ayant des précipitations atmosphériques annuelles inférieures à 35 centim. ■■■■ Limite Nord de la culture de rapport du palmier dattier.
- Ilots d'aridité en Espagne et en Turquie d'Asie.
- Région de culture de l'olivier : vraies limites de la végétation méditerranéenne essentielle.

Εἰκ. 45. Η ένότης κλίματος και βλαστήσεως στὸν Μεσογειακὸ χῶρο.

Η διαχειριζόμενη γραμμὴ δριοθετεῖ στὸν Βορρᾶ μὲν τὴν Ἰσόθερμο τῶν 22°C τὸν Ἰούλιο, στὸν Νότο δὲ τὴν Ἰσόθερμο τῶν 28°C τὸν αὐτὸ μῆνα.

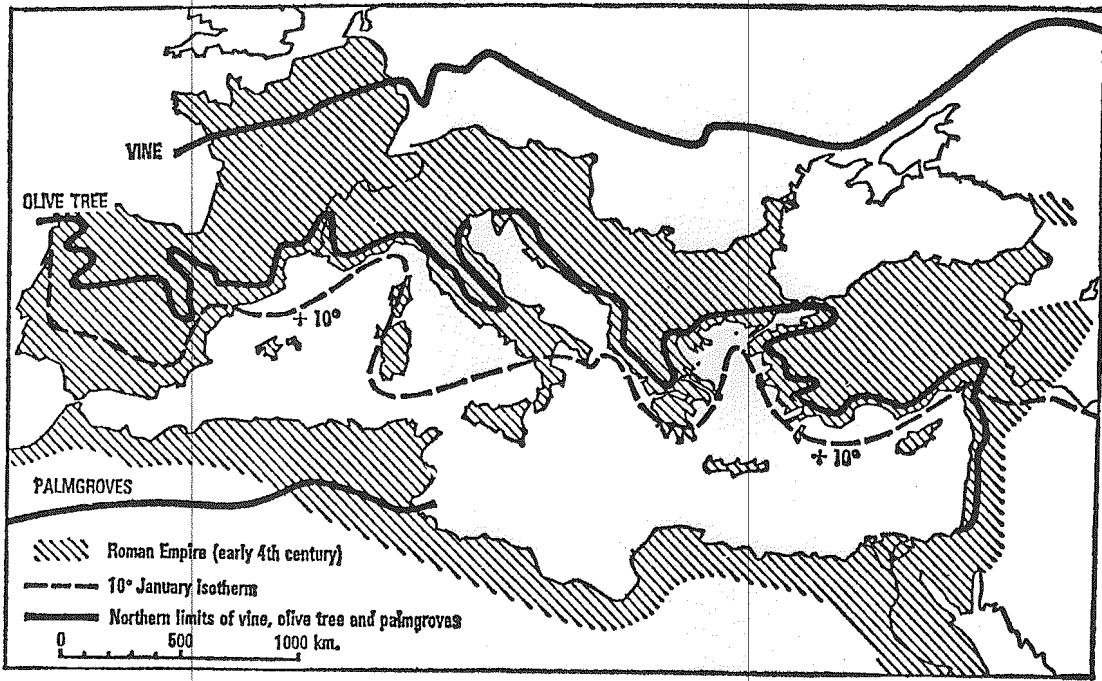
Η διαχειριζόμενη και στικτὴ γραμμὴ παριστὰ τὴν Ἰσόθερμο τῶν 2°C τὸν Ἰανουάριο.

Η Ἰσόθερμος τῶν 2°C τὸν Ἰανουάριο ἀνέρχεται κάθετα πρὸς Βορρᾶ κατὰ τὰ Ἀνατολικὰ σύνορα τῆς Γαλλίας περιλαμβάνουσα μεῖζον τμῆμα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὅπου ὅμως ἡ ἐπιχράτησις φυχρῶν σχετικὰ θερῶν ἀπομακρύνει ριζικὰ τὸ κλίμα ἔκει ἀπὸ τὸ Μεσογειακό. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἡ Ἰσόθερμος τῶν 22°C τὸν Ἰούλιο ἀνέρχεται διὰ τῆς Ρουμανίας και Οὐκρανίας πρὸς τὴν Ρωσία στὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη, ὅπότε καλύπτει περιοχὲς μὲ σφοδροὺς χειμῶνες ἀνοικείους πρὸς τὸ Μεσογειακὸ κλίμα. Στὸ διάγραμμα ἐπομένως λαμβάνεται ἡ Ἰσόθερμος τῶν 22°C τὸν Ἰούλιο στὰ Δυτικὰ και τῶν 2°C τὸν Ἰανουάριο στὰ Ἀνατολικὰ ὡς βόρειο ὄριο τοῦ Μεσογειακοῦ χώρου, μὲ νότιο τὴν Ἰσόθερμο τῶν 28°C τὸν Ἰούλιο. Ο Χῶρος διαγραμμίζεται μὲ παράλληλες γραμμές.

Η κάθετος διαγράμμισις περιλαμβάνει περιοχὲς εύδοκιμήσεως τῆς ἐλαίας. Τὰ ὄρια χαράσσονται μὲ συνεχὴ μαύρη γραμμὴ.

Η παχεία στικτὴ γραμμὴ ἀποτελεῖ τὸ Βόρειο ὄριο περιοχῶν μὲ ἐτήσια ἀτμοσφαιρικὴ καταχρήμνισι μικρότερη τῶν 35 cm.

Η γραμμὴ-πλέγμα διατρέχει τὸ βόρειο ὄριο καλλιεργείας τοῦ φοίνικος. Τέλος ἡ ἴσχυνη διάστικτος γραμμὴ δριοθετεῖ περιοχὲς ξηρότητος στὴν Ἰσπανία και Τουρκία.

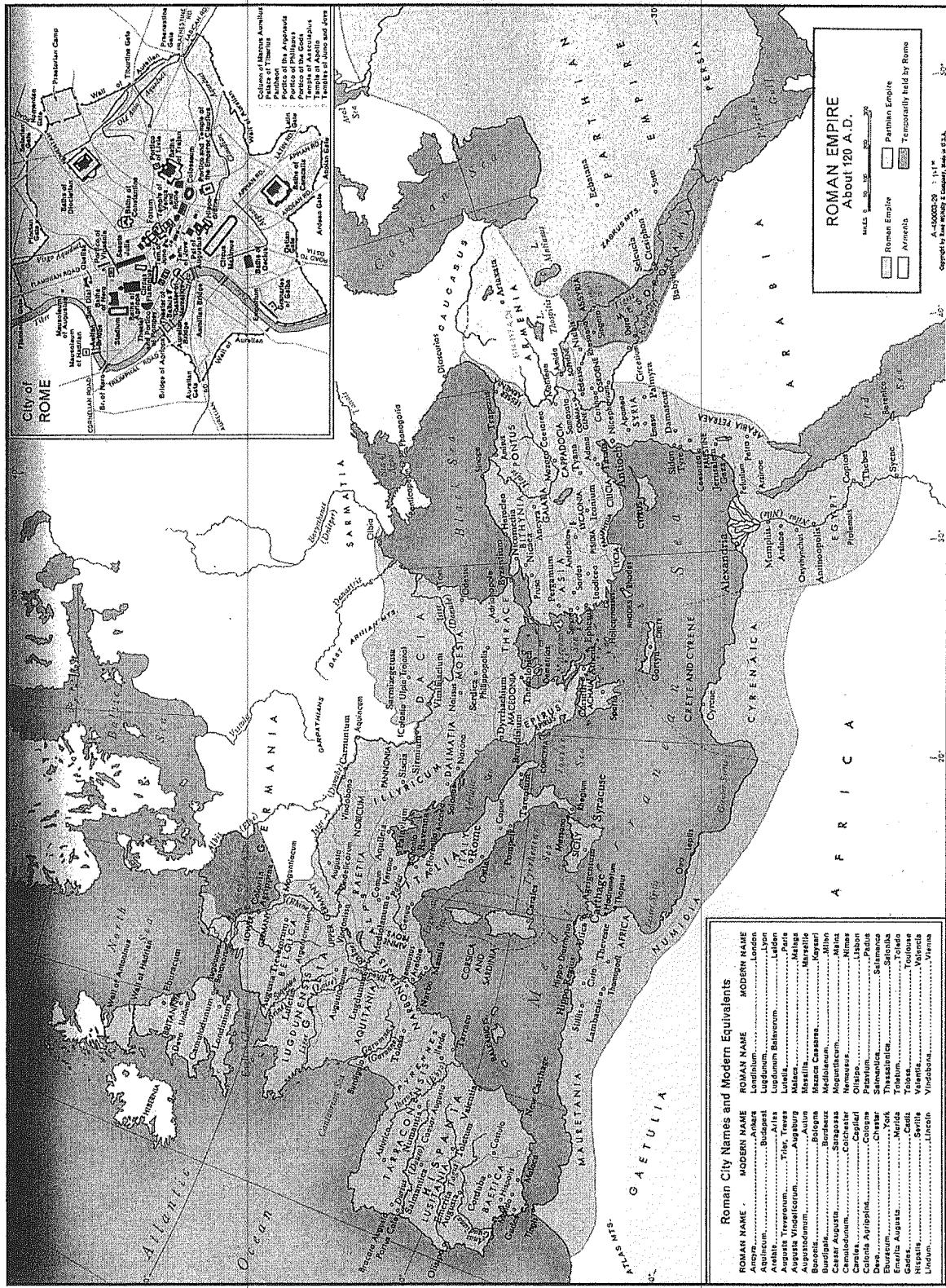

Eik. 46. Η διαγραμμισμένη έπιφάνεια άντιστοιχεῖ πρὸς τὴν μέγιστη ἔκτασι τῆς Ρωμαϊκῆς Αύτοκρατορίας κατὰ τὴν ἀρχὴ τοῦ 3ου αἰῶνος μ.Χ. Οἱ τρεῖς γραμμὲς δηλώνουν τὰ ὅρια εὐδοκιμήσεως ἀντιστοίχως (ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότο) τῆς ἀμπέλου, τῆς ἐλαίας καὶ τοῦ φοίνικος ἐν συστάδει.

Η διακεκομμένη γραμμὴ συνιστᾶ τὴν Ἰσόθερμο τῶν 10°C τὸν Ἱανουάριο. Ἀκολουθεῖ ἐντυπωσιακὰ τὶς ἑστίες Ἑλληνικῆς ἀναπτύξεως στὴν Κάτω Ἰταλίᾳ, κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἰονίου καὶ Αἰγαίου Πελάγους ἐν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίᾳ, Νότιο Μικρὰ Ασία καὶ Κύπρο. Οἱ ἥπιοι χειμῶν καὶ τὸ δροσερὸ θέρος συνάπτεται μὲ τὴν ἐναρμόνιο εὐχρασία τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος.

Οἱ κλιματολογικὲς συνθῆκες συνιστοῦν τὴν δεύτερη φυσικὴ βάσι διοκληρώσεως ἐνὸς χώρου. Ή σημασία των δὲν αἴρεται οὔτε μὲ τὸν ἔλεγχο τῶν συνθηκῶν αὐτῶν ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὸ ἄμεσο περιβάλλον τῆς προστατευμένης ἀπὸ καιρικὰ φαινόμενα δραστηριότητός του, ἀφοῦ ἀφ' ἐνὸς μὲν ποικίλλει ἡ ἀπαιτουμένη ἐνέργεια προστασίας ἀναλόγως τοῦ εὑμενοῦς ἢ δυσμενοῦς τῶν ἀντικειμενικῶν περιστάσεων τοῦ περιβάλλοντος, ἀφ' ἕτερου δὲ ἡ ὑπαίθριος λειτουργία του καὶ ἡ ἀπόδοσίς της δύσκολα ἀνεξαρτητοποιεῖται σχετικῶς τῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν, ἔστω καὶ ὑπὸ καθεστῶς λίαν προηγμένης τεχνολογίας, οὐδέποτε δὲ ἀπολύτως.

Τούτη η φύσισταται ἄμεσος σχέσις ἀναπτύξεως μείζονος πολιτισμοῦ καὶ πρωτογενῶν κλιματολογικῶν δεδομένων (*Eik. 42, 43*).

Εικ. 48. Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία κατά το 120 μ.Χ.

Μὲ τὶς κλιματολογικὲς συνθῆκες συναρτᾶται ὁ τύπος βλαστήσεως. Η Μεσογειακὴ βλάστησις ὅρίζει τὸν αὐστηρότερο Μεσογειακὸ χῶρο (Εἰκ. 44).

Η ἐπαλληλία κλιματολογικῶν καὶ βλαστολογικῶν παραγόντων παρέχει εὔκρινῶς τὴν δριοθέτησι τοῦ φυσικοῦ Μεσογειακοῦ χώρου (Εἰκ. 45, 46). Τὰ Βόρεια Σύνορα τῆς μεγίστης οἰκουμενικῆς δλοκληρώσεως κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία περὶ τὰ μέσα τοῦ 2ου αἰῶνος μ.Χ. ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν Ἰσόθερμο τῶν 0°C τὸν Ἱανουάριο (Εἰκ. 47*, 48). Τὰ Νότια Σύνορα μποροῦν νὰ ἔξισωθοῦν μὲ τὴν μέση ἐτήσια Ἰσόθερμο τῶν 24°C (Εἰκ. 49*).

